

DOI: 10.31866/2617-2674.2.2.2019.185700

УДК 791

РОЛЬ КІНЕМАТОГРАФА У ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Ірина Гавран^{1а}, Яна Попова^{2а}

¹ кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри тележурналістики та майстерності актора; e-mail: yarunka.77@gmail.com; ORCID: 0000-0002-6777-3038

² асистент кафедри тележурналістики та майстерності актора; e-mail: byfonnnn@gmail.com; ORCID: 0000-0003-2509-9556

^а Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна

Ключові слова:

кінематограф;
сучасність;
фільм;
мистецтво;
екран;
вплив

Анотація

Мета роботи – аналіз історичних та сучасних чинників зародження кінематографа, його впливу на свідомість людини. **Методологія дослідження** полягає у застосуванні загальнонаукових принципів: культурологічного, психологічного, соціологічного структурно-функціонального та аналітичного методів при аналізі теоретичних праць щодо напрямку творів екранного мистецтва (фільмів, серіалів). **Наукова новизна** дослідження полягає у новому підході до сприйняття сучасної людини кінематографа, його впливу на свідомість та тенденції розвитку екранних мистецтв. **Висновки.** Згідно з аналізом дослідженого матеріалу з'ясовано, що кінематограф має велику вагу у житті людини, як розважальна функція; він несе також і пізнавальну та розвивальну функцію. Кінематограф допомагає глибше проникнути в драматургічні, прозові твори великих класиків і ознайомлює з творами сучасних авторів.

Як цитувати:

Гавран, І. та Попова, Я. (2019). Роль кінематографа у житті сучасної людини. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*, 2(2), с.181-187.

Постановка проблеми

Відсутність контролю над кіноіндустрією, а саме неконтрольована подача інформації різної аудиторії яка, зрештою має згубливий вплив на формування свідомості людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Тема впливу кінематографа на життя людини залишається зацікавленою у ба-

гатьох психологів, соціологів та культурологів, серед них можна назвати роботи «Медіапсихологія» (Винтерхофф-Шпурк, 2007), «Кінематограф у житті сучасної людини» (Марченко, 2014), «Розуміння медіа: зовнішні розширення людини» (Маклюен, 2007), «Онтопсихологія» (Менеґеті, 1996). Як зазначав науковець, Г. Мельник (1996, с.160) у своїй роботі «ЗМІ: психологічні процеси та ефекти», що: «Широкий набір підходів та перспектив може бути застосований для проведення експериментів

та досліджень у сфері медіа-психології. Наприклад, що стосується соціальних перспектив, то в даному випадку дослідження фокусується на всіх типах медіа, які включають такі актуальні теми, як: насильство, расова та гендерна дискримінація».

Мета дослідження

Проаналізувати історичні та сучасні фактори зародження кінематографа та з'ясувати фактори впливу на свідомість людини засобами мистецтва екрану.

Виклад основного матеріалу

Кіно – єдиний вид мистецтва, який займає унікальне місце в сучасному світі та в житті людини. Кінематограф це цілий соціальний інститут, він впливає на життя суспільства, формуючи свідомість глядача. Так, кінематограф постійно дивує глядача новими досягненнями, а саме: нові покращені технічні засоби та ідеї, таким чином кіно об'єднує наше суспільство. Слід сказати, що між глядачем та кінематографом існує нерозривний зв'язок, який може передавати наші почуття, звички, традиції. Кінематограф ледь не єдине мистецтво, яке може занурити глядача у світ його ілюзій та мрій. Доцільно зауважити, що зараз кіноіндустрія здатна охопити майже всі сфери суспільної свідомості. Кіно допомагає глядачу подивитися на своє життя з іншої сторони, але не може замінити собою реальне життя, це лише ілюзія, яка занурює людину в вигаданий світ своїх мрій. Тому, кіноіндустрія звільняє глядача від переживань реального життя, побуту та проблем. Отже, кіно об'єднує людей і це одна з найважливіших функцій. Кіноіндустрія допо-

магає глядачам знайти відповіді на докучливі питання, але основою фільму є його емоційність. Слід зауважити, що при перегляді кінострічки глядачі отримують великий спектр емоцій – від сміху до жаху. Разом з кіногероями глядач починає переживати, дивуватися, радіти й іноді закохуватись, ніби проживає життя, але іноді кіноіндустрія відкривається з іншої сторони.

У ході дослідження з'ясовано, що сьогодні велика кількість соціологів всього світу сперечаються за вплив кінематографа і телебачення на свідомість людини. Вбивства на екрані, жорстокі комп'ютерні ігри, цинізм розвивають у людини жорстокість і моральні відхилення. Отже, проаналізувавши різні джерела в засобах масової інформації, статтях, монографіях були виявлені певні глядацькі переваги, а саме: сучасна людина віддає перевагу розвагам (комедія, кримінал, телешоу, фільми жахів), а документальні, історичні та науково-популярні фільми відійшли на третій план.

Слід зауважити, що в Україні зареєстровано один з найвищих у світі рівнів злочинності, а підліткова злочинність набуває великих масштабів. Соціологи вважають, що саме це і є наслідком фільмів жахів, бойовиків, та усіх фільмів, де є сцени насильства та вбивства. З появою мережі Інтернет, доступ до світової фільмографії став необмеженим та цілодобовим. Відтепер будь-яка людина чи дитина, може дивитися фільми он-лайн. Саме тому розробляються програми батьківського контролю, які запобігають перегляду кадрів зі сценами насильства та жорстокості.

Кінематограф формує світогляд людини, збагачує її, але цим володіють не всі фільми. Психологічний вплив на люди-

ну – це той фактор, через який постійно сперечаються психологи та соціологи. Після перегляду фільму або телесеріалу у людини може змінювати внутрішній стан, поведінка, характер. Одна з особливостей кінематографа – це передача задуму творця. Для того, щоб глядач замислився над змістом, ідеєю та проблемами, які вклав у фільм режисер, треба вкладати зміст «міжстроково». На жаль, у сьогоденні не всі режисери вкладають певний та глибокий зміст у фільм. Фільм – це світ ідей, мрій, які людина реалізує у своїй свідомості.

Так, якщо порівняти фільми минулого десятиліття і сучасності, то можна побачити процес розвитку як в кращу (технологія, колір, подача) сторону, так і в гіршу (зростання злочинності у підлітковому віці, руйнування моральних принципів). Але існує і третя думка, як зазначив А. Менегеті (1996, с.177): «Кіно навряд чи здатне змінити людину, але воно повинно до цього прагнути». Це означає, що кіно має вплив на людину, але відповідальність несе сама людина. Глядач обирає який фільм дивитися і що сприймати до уваги, а що відкидати.

Звернімо увагу на те, що будь-яку соціальну проблему можна розглянути у творах кіно. На жаль пропаганда в кіноіндустрії існує у всіх країнах, зокрема і в Україні. Вона проявляється у формі боротьби з нацизмом, виховання любові до власної Батьківщини, пояснення що таке любов та насолода. Але всім відомо, що є негативні фактори пропаганди. Через телебачення та кіно також пропагують жорстокість, насилля, лихослів'я. Через кінопродукцію, розраховану на масового споживача, дуже зручно пропагувати та змінювати масову думку.

Сучасне суспільство стало прив'язане до перегляду кінофільмів у вільний

час. Не знайти людини, яка не дивилася фільм у вільний час чи вихідний, особливо молодь. Зараз, на жаль, на питання почитати книгу чи переглянути фільм, відповідь одна – фільм. Як пишуть мас-медіа витрачається багато часу для перегляду того чи іншого фільму, і на жаль фільми не змістовні (пусті комедії, фільми жаків), які не несуть в собі глибокої ідеї. В результаті зрозуміло, що перегляд кінофільму не завжди є корисним для глядача.

Доцільно сказати, що теоретик медіа-освіти Марк Маклюєн (2007, с.128) відносить кіно до «гарячих» засобів мас-медіа, до таких, які повністю опановують глядацьким сприйняттям і змушують глядача ідентифікуватися з героями фільму, а іноді й з самою кінокамерою. Існують злочини, які повторили з медіа продукції. Це рідкісне явище, але якщо таке відбувається, то ЗМІ завжди в центрі уваги. Отже, можна зробити висновки, що якщо людина піде на злочин після того, як подивилася кримінальний фільм або серіал, то ця людина з відхиленням у психіці. У багатьох країнах світу громадські організації виступають із заявами, які вимагають обмеження насильства й жорстокості на екранах та в інтернеті. Деякі працівники кіноіндустрії погоджуються з подібними заявами та підтримують їх. Але вчені, соціологи, та психологи досі не можуть відповісти на питання, чи є зв'язок зі злочинами у реальному житті та насиллі з екранів.

Доцільно зауважити, що існує декілька теорій роз'яснення цієї проблеми:

- теорія катарсична, згідно з якою перегляд і уявна участь в актах насильства знижують імовірність його реального застосування;
- теорія десенсибілізації говорить про те, що регулярний перегляд сцен на-

сильства робить сучасного кіноглядача все менш сприйнятливим до жорстокості на екрані. Виявлено, що така людина більше готова до жорстокості у реальному житті;

- теорія збудження – перегляд сцен насильства веде до сильного збудження, яке може перерости в агресію. Ця теорія була найбільш популярна у радянські часи. Зараз багато хто готовий посперечатися з нею;
- теорія дізінгібіції стверджує, що звикання глядача до кадрів насильства та жорстокості, послаблюється стримуальною дією соціальних санкцій, спрямованих проти скоєння правопорушень;
- теорія стимулювання стверджує, що перегляд сцен насильства підвищує готовність до агресії;
- теорія гальмування – сцени насильства повинні викликати страх перед власною агресивністю; «...це гальмує реальне. Агресивна поведінка», писали теоретики Б. Дженнінгз і С. Томпсон (2004, с.36);
- теорія відсутності впливу – базується на експериментах та дослідах, які доводять, що кінематограф, який вміщує в себе сцени жорстокості та насилля не впливає на реальне життя людини.

Як зауважує науковець Т. Смотров (1999), «Виникає питання про свободу вираження поглядів в кіномистецтві. Великі визнані шедеври кінематографа наповнені вбивствами, насиллям, жорстокістю, кров'ю, агресією. Наприклад, Л. Бунюеля "Андалузський пес" починається сценою розрізання ока бритвою. Перша сцена фільму "Андалузський пес" придумана С. Далі. І як можна виключити з історії кінематографа такі імена, як Ф. Коппола, М. Скорсезе, К. Тарантіно,

А. Куросава або А. Балабанов і навіть С. Ейзенштейн? Якщо вдуматися, фільми цих режисерів не славили насильство, а виховують відразу до нього» (1999). Фільми з насильством та жорстокістю мають велику популярність, і припинити випуск таких фільмів неможливо. Необхідно знаходити й підносити молоді «правильне» кіно, яке привносить в особистість індивідуальності й виступає фактором інтеграції та особистісного розвитку. Теоретик онтопсихології А. Менегетті (1996, с.344) розповів: «Я розробив проектний діагностично-терапевтичний метод "Сінемалогія", що полягає в спільному перегляді та обговоренні спеціально відібраних фільмів».

Німецький теоретик П. Вінтерхофф-Шпурк (2007, с.79) також використовував цю оригінальну методику, але для подолання різних емоційних проблем. Методика полягала в перегляді спеціально відібраних художніх фільмів, де герої стикаються з проблемами, що існують у реальному житті. Подібним чином кінопродукцію можна використовувати в роботі з молодими людьми, що спрямована на надання допомоги в особистісному і професійному самовизначенні, супроводі вибору життєвого шляху.

Відзначимо, що кінематограф має великий вплив на сучасну людину. Існують як позитивні, так і негативні якості впливу. При «правильному» виборі кінотвору можна уникнути негативних змін свідомості, поведінки та звичаїв людини.

Новизна дослідження

Вплив на свідомість людини кінематографом – питання досі не закрите, відповідно, кінематограф розвивається с кожним роком, а саме: сюжети змінюються, кіно все більше потребує

екшену. Так, багато соціологів, психологів, теоретиків з кіно стверджують, що кінематограф не має згубного впливу на сучасну людину. Фільми з насиллям прищеплюють глядачу ненависть до насилля, певною мірою страх, що означає обережність та застережливність людини у житті.

У ході дослідження виявлено, що злодіяння, зроблені після перегляду фільму чи серіалу, займають маленький відсоток. Люди старшого покоління впевнені, що всі біди через телебачення та «неправильне» кіно. Тому новизна нашого дослідження базувалась на доказах того, що кіно не має згубного впливу, а навпаки, може прищепити любов до мистецтва, ознайомити з творами великих режисерів, літераторів, письменників. Попри те, що кінематограф займає велику роль у житті людини як розважальна функція, він несе також і пізнавальну та розвивальну функції. Кінематограф допомагає глибше проникнути в драматургічні, прозові твори великих класиків і ознайомлює з творами сучасних авторів.

Висновки

Як показали експериментальні дані, кінематограф має суттєвий вплив на людину. Він невід'ємна частина людського життя. Сучасна людина багато бере із кінофільмів, як поганого так і позитивного. Сучасна людина стала більш жорстка, нечуттєва. Але кіно – це витвір мистецтва. Гра акторів, робота режисера – це мистецтво. Існують фільми, які несуть в собі моральні якості, добро, розум. При виборі «правильного» фільму питання негативного впливу відпадає само собою.

Відсутність контролю над кіноіндустрією, а саме неконтрольована подача інформації різної аудиторії, яка, зрештою, має згубний вплив на формування свідомості людини – така проблема була поставлена перед дослідженням. І було доведено, що кінематограф в більшому відсотку має позитивний вплив на свідомість сучасної людини, на її свободу вибору, звички, традиції.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Винтерхофф-Шпурк, П., 2007. *Медиапсихология. Основные принципы*. Перевод с немецкого. Харьков: Гуманитарный Центр.
- Брайант, Д. и Томпсон, С., 2004. *Основы воздействия СМИ*. Перевод с английского В.В. Кулеба, Я.А. Лебедеко. Москва: Вильямс.
- Маклюэн, Г.М., 2003. *Понимание Медиа: Внешние расширения человека*. Перевод с английского В. Николаева. Москва: Кучково поле.
- Марченко, І., 2014. Кінематограф у житті сучасної людини. *Буський медіа-портал*. [online] Доступно: <<https://vbusk.com/cikavo/kinematograf-zhizni>> [Дата звернення 15 вересня 2019].
- Мельник, Г.С., 1996. *Mass Media: Психологические процессы и эффекты*. Санкт-Петербург.
- Менегети, А., 1996. *Онтопсихология: практика и метафизика психотерапии*. Москва: Онтопсихология.
- Смирнов, В.М. та Смотров, Т.Н., 2011. Роль кінематографа в становленні суб'єктивної картини життєвого пути личности. В: *Психология образования в XXI веке: теория и практика: Международная научно-практическая конференция*. Волгоград, Россия, 14–16 сентября 2011. Волгоград.

REFERENCES

- Vinterkhoff-Shpurk, P., 2007. *Mediapsikhologiya. Osnovnye printsiipy*. [Media psychology. Basic principles]. Translation from German. Kharkiv: Gumanitarnyi Tsentri.
- Braiant, D. and Tompson, S., 2004. *Osnovy vozdeistviia SMI* [Fundamentals of media exposure]. Translated from English Kuleba, E.A. Lebedenko. Moscow: Viliams.
- Makliuen, G.M., 2003. *Ponimanie Media: Vneshnie rasshireniia cheloveka* [Understanding Media: Human Extensions]. Translated from English by V. Nikolaev. Moscow: Kuchkovo pole.
- Marchenko, I., 2014. Kinematohraf u zhytti suchasnoi liudyny [Cinematography in the life of modern man]. *Busk media portal*. [online] Available at: <<https://vbusk.com/cikavo/kinematograf-zhizni>> [Accessed 15 September 2019].
- Melnik, G.S., 1996. *Mass Media: Psikhologicheskie protsessy i efekty* [Mass Media: Psychological processes and effects]. Sankt-Peterburg.
- Menegeti, A., 1996. *Ontopsikhologiya: praktika i metafizika psikhoterapii* [Ontopsychology: practice and metaphysics of psychotherapy]. Moscow: Ontopsikhologiya.
- Smirnov, V.M. and Smotrova, T.N., 2011. Rol kinematografa v stanovlenii subektivnoi kartiny zhiznennogo puti lichnosti [The role of cinema in the formation of a subjective picture of a person's life path]. In: *Psychology of Education in the 21st Century: Theory and Practice: International Scientific and Practical Conference*. Volgograd, Russia, 14–16 September, 2011. Volgograd.

РОЛЬ КИНЕМАТОГРАФА В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННОГО ЧЕЛОВЕКА

Ирина Гавран^{1а}, Яна Попова^{2а}

¹ кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры тележурналистики и мастерства актёра; e-mail: yarunka.77@gmail.com; ORCID: 0000-0002-6777-3038

² ассистент кафедры тележурналистики и мастерства актёра; e-mail: byfonnnn@gmail.com; ORCID: 0000-0003-2509-9556

^а Киевский национальный университет культуры и искусств, Киев, Украина

Аннотация

Цель работы – анализ исторических и современных факторов зарождения и развития кинематографа, а также влияния на подсознание и сознание человека. **Методология исследования** заключается в применении общенаучных принципов: культурологического, структурно-функционального и аналитического методов при анализе теоретических произведений экранного искусства (фильмов, сериалов). **Научная новизна** работы заключается в новом подходе к восприятию современного человека кинематографа, его влияние на сознание и тенденции развития экранных искусств. **Выводы**. Согласно анализу исследуемого материала было установлено, что кинематограф занимает важную роль в жизни человека, как развлекательная функция; он также несет когнитивную и развивающую функцию. Кино помогает глубже проникнуть в драматические, произведения прозы большой классики и познакомиться с произведениями современных авторов.

Ключевые слова: кинематограф; современность; фильм; искусство; экран; влияние

THE ROLE OF CINEMATOGRAPHY IN THE LIFE OF A MODERN PERSON

Iryna Havran^{1a}, Yana Popova^{2a}

¹ Ph.D. in Pedagogical Sciences, Associate Professor;

e-mail: yarynka.77@gmail.com; ORCID: 0000-0002-6777-3038

² Assistant Professor, Television Journalism and Acting Department;

e-mail: byfonnnn@gmail.com; ORCID: 0000-0003-2509-9556

^a Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

Abstract

The purpose of the article is to analyze the historical and modern factors of the cinema birth, all the spectra of its development. **The research methodology** of the article is to apply the general scientific principle of cultural, structural and analytical methods in the analysis of theoretical works of theatrical direction and works of screen art (films, serials). **The scientific novelty** of the work consists in a new approach to the perception of the modern man of cinema, its influence on the consciousness and tendencies of the development of screen arts. **Conclusions.** Even though cinema plays a major role in human life as an entertainment function, it also has a cognitive, developmental function. Cinematic art helps to penetrate deeper into dramaturgical works, prose the works of great classics and introduce the works of contemporary authors.

Keywords: cinema; film; art; screen

